

-ח-

...עד שיבדוק יפה יפה שהוא ראוי לפי גזירותיו של הקב"ה

בתפקיד השליחות, למדנו מדברי הח"ח שגם בפעולה של חולין, יש להתבונן מתחילה אולי יש בזה איזה דבר איסור שהוא נגד רצון משלחו.

כלל זה לימדנו רבינו הרמב"ן ז"ל, מתוך דברי תורתינו, והא לך לשונו (ספר 'תורת האדם' להרמב"ן, שער הגמול ד"ה ועוד מצינו):

הרי שאכל חלב בשוגג נקרא חוטא, שכן קראתו תורה בכל מקום, ומהו חטאו? שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד אל דברי המקום ב"ה, שלא יאכל ולא יעשה דבר עד שיבדוק יפה יפה, ויתגלה לו הדבר שהוא מותר וראוי לו לפי גזירותיו של הקב"ה, ועל הדרך הזו הוא טעם חטא השגגה בכל התורה, עכ"ל הרמב"ן.

למדנו מדבריו, שהחטא אינו רק שלא החדיר בעצמו את חומרת האיסור כדי שלא ישכחנה, אלא מפני שלפני כל פעולה היה עליו לבדוק יפה יפה האם הוא מתאים לגזירותיו של משלחו הקב"ה. (ועיין עוד בזה ברבינו יונה משלי ד, כא).

-ט-

הבה נצחצח את אבני הפז המצויים לפנינו

רבינו החפץ חיים זצ"ל, מעורר איך צריך לייקר ולחמוד את המצוות, ('אהבת חסד' ח"ב פרק כג בהג"ה), וזה לשונו:

על כן מה טוב לאדם שירגיל עצמו, שבעת שעושה איזה דבר שיש לו שורש בתורה, כגון מצות הלואה שמקיים בזה המ"ע ד'אם כסף תלוה', או שתומך ידי העני במה שנותן לו מלאכה להשתכר וכל כה"ג, שמקיים בזה המצוה ד'וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו', או שמשלם פעולת שכיר בזמנו, שמקיים בזה המצוה ד'ביומו תתן שכרו', וכל כה"ג דברים המצויין תמיד, שהם דברים העומדים ברומו של עולם שהם מ"ע גמורות בתורה, מה טוב הוא שיכוון בעת הפעולה לקיים המצוות עשה שלה, שאז נעשית המצוה בגדר השלימות.

ורבות פעמים חשבתי על מה שאנו אומרים בוידוי: סרנו ממצותיך ומשפטיך הטובים 'ולא שוה לנו', היינו שאפילו אינו שוה בעינינו עבודת הש"י לעניני עסקינו.

דאילו בעניני עסקינו, אם אנו מוכרים איזה חפץ, כמה אנו משתדלים ליפות ולפאר אותו כדי שיהיה לרצון לפני הקונה, וירויח מזה איזה גרגרי כסף, ואף שבאמת אין טוב כ"כ, מ"מ הוא משתדל בכל עוז שייטב לפני הקונה, וכ"ש אם החפץ הזה הוא טוב בעצם מאוד, כגון שיש לו למכור אבן טוב ויקר המאיר,

היעלה על לב המוכר שילבישהו במלבוש עב מלמעלה ויכסה אורו? ואדרבה בכל כוחו הוא מצחצח את האבן, כדי שיתגלה לפני הכל את רוב יקרו.

ואילו בעיני המצוות, שתלוי בזה כל עוצם קדושתו של האדם וחיותו לנצח [וכמו דכתיב "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם, ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם"], יש כמה דברים שהוא יקר ונחמד מפז, שהוא מ"ע גמורה בתורה כמו דברים הנ"ל וכיוצא בהם שהוא מצוי בכל עת ובכל שעה, ואנו בעצמינו משפילין את העסק הטוב והנבחר ההוא.

שכמה פעמים חסרים פרטי המצוה שצריך להמצוה ההיא, וגם מחשבת המצוה שאינו חושב כלל בעת הפעולה לשם מצוה, ואף שגם עבור פעולה זו לא יקופח שכרו וכן"ל (עיי"ש), מ"מ מקטין בזה את המצוה מאד, ולא ימצא כזה בעיני העסק שיקטין האדם בעצמו את עסקו, ואדרבא מרחיבו כל מה שיוכל, אין זאת כי אם שבעו"ה אין אנו חושבים כלל עיני עוה"ב לעסק.

על כן, אשרי האיש הנבון ומשכיל בפעולותיו שייעשו על גדר השלימות, היינו שיעשה הפעולה הטובה בעבור שהיא מצוה ה', ויתקדש על ידי זה לה', וזהו שכתוב "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם" והיינו שהוא עושה אותם בעבור שהם מצוות ה'. עכ"ל הח"ח.

(ועיין עוד בדברי הח"ח בסוף ספר 'ליקוטי אמרים' בהשמטה ראשונה, ושם תראה מעלת מי ששם לב למצוות שלו, כמה הוא מגדיל את ערכם, עיין שם היטב ותראה עד היכן הדברים מגיעים).

-י-

לא לקלקל את המצוות שלנו

עתה אביא כמה עובדות והליכות חיים שסופר על רבינו החפץ חיים זצ"ל, כדי שנוכל להדבק בדרכיו ולהתחמם לאורו הגדול, בבחינת גדול שימושה, (מועתק מהספר היקר 'מאיר עיני ישראל' כלשונו, מפיהם ומפי כתבם של עידי ראייה ושמיעה).

מרן הגרא"מ שך שליט"א (זצ"ל) סיפר בשיחה ששח לו דודו הגרא"ז מלצר זצ"ל, שפעם אחת נסע ברכבת יחד עם מרן החפץ חיים זצ"ל, וברכבת זו הסתובבה רוכלת עניה שמכרה תמורת כמה פרוטות כוסות שתיה, והח"ח קנה ממנה כוס שתיה.

לאחר מכן אמר הח"ח להגרא"ז: הידוע לכם ממה עושים חבל? - מפשתן. לוקחים חוטים ומסבכים אותם זה בזה ונהיה חבל. אבל האם שמענו מימינו שיעשה אדם חבל מבגד משי יקר (זייבענע שטרץ)? בודאי שאין אף אחד שיעשה שטות גדולה כזאת. ועתה נתבונן נא, אמר הח"ח:

כוס שתיה זאת היא בגד משי יקר - מצוה גדולה וחשובה עד למאוד של צדקה, אבל כשאחד קונה וכל מחשבתו רק על כוס שתיה שישתה, הרי לקח בגד משי ועשה מזה חבל, שקילקל על ידי זה את כל המצוה שלו! (מרשימות רבי אלעזר טורק שליט"א ירושלים).

-יא-

התבוננות בכל מעשה מצוה הפשוט והקטן ככל שיהיה

הגאון הגדול רבי אהרן ליב שטיינמן שליט"א סיפר:

שמעתי פעם מעשה מהמקורבים של החפץ חיים זצוק"ל, שבאחת הפעמים שנסע החפץ חיים עם עגלה, שנקראה בימים ההם "דראז'קע", נסע עמו עוד אדם אחד, וכשהגיעו למקום שהיו צריכים להגיע, ניגש היהודי ההוא ושילם לבעל העגלה את שכרו.

אמר לו החפץ חיים זצוק"ל: אתה יודע מה עשית?! נבהל האיש, מה רוצה ממנו הח"ח? אמר לו הח"ח עוד פעם: אתה יודע מה עשית? קימת "ביומו תתן שכרו", וקימת את הלאו של "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר", והתחיל לחשב כמה מצוות עשה, ושוב אמר לו: אתה יודע מה עשית?... (עיי' לעיל בראש הספר עוד מעשה כעין זה).

-יב-

שמחתו העצומה של הח"ח בכל מצוה שבאה לידו

סיפר הג"ר חיים שאול קרליץ שליט"א (זצ"ל), ששח לו הרב מאיר זילברמן ז"ל תלמיד ראדין, שזוכר הוא כי פ"א כשחזר מרן הח"ח זצ"ל מנסיעה כלשהיא ושילם לעגלון את שכרו, נכנס לביתו, ניגש ודפק על השולחן והכריזו בשמחה עצומה: ברוך השם זכיתי לקיים מצות "ביומו תתן שכרו". (מהגה"צ רבי זאב אידלמן שליט"א).

בנותן ענין לצרף בזה דברי הח"ח עצמו, שפתח לנו צוהר לתאר את גודל השמחה בעשיית המצוה, וזה לשונו (שם עולם ח"ב פי"א):

והנה כאשר נתבונן בעניינינו, נראה בחוש שעבור רוב טרדתינו בענייני העולם, איבדנו את כוח ההרגש הנטוע בנפש האדם, דהנה אנו רואים, כשזוכה אדם לדבר עם המלך, והוא מבין שהמלך מפיק רצון ממנו, והוא מצוה שיכתבו דיבוריו המחוכמים בספר זכרונותיו, כמה חזק אז התפעלות נפשו מזה, ומה עצום אז רוב שמחתו, עד שכשהוא בא לביתו אינו יכול להתאפק מלספר זה לכל מכריו ורעיו בשמחה עצומה מאוד, עד שאור פניו מלהיב אז מרוב שמחתו, ומעיד לכל את רוב ההרגש שעשה דבר זה בנפשו, ואף אם היה לו מתחילה דאגות מענייני ביתו, הוא שוכח אז מרוב שמחתו שיש לו מזה, ודבר זה הוא לו לזכרון בנפשו כמה שנים, כשבא עם איזה מסיבה, לספר להם את גודל עושרו והצלחתו שיש לו הכרה עם המלך.

ועתה התבונן נא... ק"ו באלף אלפים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא אלוקי השמים והארץ והוא חי וקיים לנצח, כשאדם מקיים איזה מצות עשה שבתורה שנצטוינו מאיתו, והוא מברך על זה ואומר: "ברוך אתה ה' וכו', שהוא מדבר עמו לנוכח כדבר איש אל רעהו, או שהוא לומד תורתו, ובודאי